

Національному технічному університету «Харківський політехнічний інститут» 130 років

[Євген Сокол, ректор університету]

#19-20 от 12.11.2015

18 листопада відбудуться урочистості на честь 130-річчя Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Ювілейні заходи проводяться згідно з Постановою Верховної Ради України «Про відзначення у 2015 році пам'ятних дат у вищих навчальних закладах України».

Національному технічному університету «Харківський політехнічний інститут» 130 років

Євген Сокол, ректор університету, член-кореспондент Національної академії наук України, доктор технічних наук, професор

Шлях НТУ «ХПІ» в незалежній Україні – це шлях до інтеграції в європейський та світовий освітній і науковий простір.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», заснований у 1885 році, належить до числа перших десяти вищих навчальних закладів України, заснованих ще до початку ХХ століття. Протягом усієї 130-річної історії університет відчутно впливав на розвиток світової освіти, науки і техніки, готував фахівців високого рівня, а в історії незалежної України НТУ «ХПІ» робить визначальний внесок у розбудову вітчизняної сучасної вищої технічної освіти. Шлях НТУ «ХПІ» в незалежній Україні це шлях до вступу в Болонський процес, до інтеграції в європейський та світовий освітній і науковий простір. Харківський політехнічний, відповідно до визначення Хартії, дійсно є «центром культури, знань і досліджень», якими є університети провідних країн світу. Сьогодні, коли наша держава впевнено тримається європейського вектора свого розвитку, слід згадати головні віхи інтеграційного просування вітчизняної системи освіти до європейського й світового освітнього простору.

Ще на початку нового століття (2002–2004 рр.) в нашій країні активізувалася підготовка до приєднання вітчизняної освітньої системи до Болонського процесу. Провідні університети України – Національний технічний університет «ХПІ», Львівська політехніка, НТУУ «КПІ», університет ім. Шевченка, Національний гірничий університет (Дніпропетровськ) стали своєрідними «локомотивами» цього процесу. Ми представляли освітянській спільноті свої надбання – численні методичні розробки, нове покоління навчальних планів, за якими вже велася підготовка бакалаврів і магістрів, у яких було закладено струнку систему підготовки студентів до науково-дослідної роботи, а також основи реалізації принципу випереджальної освіти. НТУ «ХПІ» був активним учасником численних нарад і семінарів, що їх у 2003–2004 рр. проводили представники Європейського союзу. Цілями й завданнями цієї роботи були: перехід на підготовку бакалаврів і магістрів, аспірантури – на підготовку PhD, впровадження кредитно-модульної системи, досягнення автономії вузів, мобільності студентів і викладачів, гарантія якості підготовки спеціалістів та ін.

У березні 2004 року саме в нашому університеті була проведена Всеукраїнська нарада ректорів вищих технічних навчальних закладів «Вища технічна освіта України і Болонський процес».

Рівно 10 років тому (2005 р.) ректор НТУ «ХПІ» Л. Л. Товажнянський підписав у старішому

університеті Європи – Болонському – Magna Charta Universitatum. Таким чином Харківський політехнічний вступив до загалу університетів Європи. У 2007 р. НТУ «ХПІ» став членом Асоціації університетів Європи з правом вирішального голосу.

Історія нашого університету – невід’ємна частина науково-технічної, інтелектуальної, культурної історії України.

Університет, за Хартією, це «автономний інститут у центрі суспільства. Він створює, оцінює й передає культуру за допомогою наукових досліджень і навчання. Щоб відповідати потребам суспільства, дослідження і навчання, університети повинні бути морально і інтелектуально незалежними від будь якої політичної та економічної влади».

Визначивши пріоритети, ми продовжуємо працювати в ім’я суспільного прогресу як нашої країни, так і Європи і світу в цілому.

Історія нашого університету – невід’ємна частина науково-технічної, інтелектуальної, культурної історії України. З Харківським політехнічним пов’язані імена лауреата Нобелівської премії Л. Д. Ландау, всесвітньо відомих вчених – академіків М. М. Бекетова, П. П. Буднікова, А. К. Вальтера, А. М. Ляпунова, С. П. Тимошенка, М. Д. Пільчикова, К. Д. Синельникова, В. А. Стеклова, Є. І. Орлова, Г. Ф. Проскури, І. І. Стрелкова, В. М. Хрущова, С. С. Уразовського, А. П. Філіпова, В. І. Атрощенко, А. С. Бережного, А. М. Підгорного, а також відомого фахівця в галузі механіки і організації технічної освіти, першого ректора НТУ «ХПІ» й Київської політехніки професора В. Л. Кирпичова та інших.

За рейтингом ВНЗ України ЮНЕСКО «Топ 200» НТУ «ХПІ» входить до п’ятірки кращих вузів України, а за якістю освіти – в трійку.

З університетом пов’язане зародження української технічної науки у галузях механіки, теорії міцності, теоретичної і прикладної фізики, прикладної хімії, авіації, ядерної фізики та кріотехніки, електро- та теплоенергетики, тракторобудування, танкобудування та двигунобудування, тепловозобудування тощо. Саме здобутки харківських політехніків покладено в основу найкращого в Другій світовій війні танка Т-34, магістральних тепловозів із показниками світового рівня, найпотужніших турбоагрегатів Дніпрогесу й атомних електростанцій України та країн зарубіжжя, тракторного парку нашої держави, систем управління ракетно-космічної техніки, вирішення важливих проблем обороноздатності держави та інше.

Засновником всесвітньо відомого КБ «Прогрес» був вихованець ХПІ, видатний генеральний конструктор авіадвигунів академік А. Г. Івченко. Видатними конструкторами були випускники університету Ж. Я. Котін, І. Я. Трашутін (танкобудування), М. Й. Гуревич (літаки МіГ), Ю. Ф. Косяк (турбіни), І. К. Кваша (підводні човни) тощо.

Університет став фундатором семи самостійних вищих навчальних закладів і є сьогодні одним із провідних науково-навчальних комплексів системи вищої освіти України.

За рейтингом ВНЗ України ЮНЕСКО «Топ 200» НТУ «ХПІ» входить до п’ятірки кращих вузів України, а за якістю освіти – в трійку.

У складі Університету 22 факультети, 96 кафедр, факультет військової підготовки імені Верховної Ради України, комп’ютерно-технологічний коледж, військовий коледж, Полтавський політехнічний коледж, науково-технічна бібліотека на 2 млн. томів,

Міжгалузовий інститут післядипломної освіти, науково-методичне управління, центр дистанційної освіти, науково-дослідна частина, два науково-дослідних інститути «Іоносфера» та «Молнія», центр нових інформаційних технологій.

В університеті склалися і плідно працюють відомі в Україні і далеко за її межами 40 наукових шкіл.

У нашому університеті працюють понад 5000 співробітників, навчаються більше 18 тис. студентів за 96 спеціальностями, 250 аспірантів, близько 2000 іноземців з 37 країн світу, працюють 1700 науково-педагогічних працівників, серед яких 212 докторів наук і професорів та понад 900 кандидатів наук і доцентів, 37 Заслужених діячів науки й техніки та Заслужених працівників освіти України, 35 лауреатів Державних премій України, 3 академіка і 3 член-кореспонденти НАН та НАПН України, 26 академіків галузових АН України.

Сьогодні технічною елітою держави є вихованці Харківського політехнічного інституту Герої України В. М. Лук'яненко, О. А. Жданов, А. О. Коваленко, Заслужені машинобудівники України, Заслужені працівники промисловості України, Заслужені діячі науки і техніки, лауреати Державної премії України: Ю. М. Бусяк, Л. К. А. Магерамов, В. М. Золотарьов, В. В. Казаков, Є. Т. Ковальов, Ю. М. Мацевитий, В. В. Розов, В. В. Кузьмін, В. І. Молчанов, О. Ю. Путнокі, Є. Я. Хруслов, В. Ф. Клімов та багато інших.

За останні десять років видатні наукові розробки університету удостоєні 11 Державних премій України в галузі науки й техніки, 19 грантів та премій Президента України для молодих вчених.

В університеті склалися і плідно працюють відомі в Україні і далеко за її межами 40 наукових шкіл з фізики металів та напівпровідників, електричного приводу, азотного синтезу, тепломасообміну та енергозбереження, керамічних та композиційних матеріалів, промислової та медичної електроніки, інформаційних технологій, систем управління, технології жирів, з проблем органічних палив, турбінобудування, танкобудування, високоефективних технологій металообробки, технічної електрохімії, двигунів внутрішнього згорання, механіки, фізики високих напруг, досліджень іоносфери Землі тощо.

Науковий потенціал вузу сьогодні визначають також науково-дослідні інститути «Молнія» та «Іоносфера». Унікальні експериментальні бази цих інститутів та науково-дослідний комплекс кафедри турбінобудування становлять Національне надбання України. Університет є багатопрофільним науковим закладом. Загальний обсяг фінансування наукових досліджень перевищує щороку 20 млн. грн. Одним із стратегічних напрямів діяльності НТУ «ХПІ» є науково-технічна співпраця з більш ніж 20 установами Національної академії наук України. Наукові дослідження і госпдоговорні НДР виконуються на замовлення таких визначальних для економіки Держави підприємств, як ДП «Завод ім. Малишева», КБ ім. Антонова, ЗМКБ «Прогрес» ім. Івченка, ДП «ФЕД», ВАТ «Турбоатом», ВАТ «Харківський тракторний завод», ДП ХКБД та ДП ХКБМ імені О. Морозова, Сумське ВО ім. Фрунзе та ще понад 100 вітчизняних фірм і підприємств. За часи незалежності вчені університету виконували гранти на замовлення закордонних фірм з різних країн світу, а саме з Німеччини, США, Англії, Франції, Бельгії, Іспанії, Австрії, Південної Кореї, Угорщини, Румунії, Польщі, Італії, Китаю, В'єтнаму, Індії, Нідерландів, Данії, Швеції, Греції тощо. Серед цих замовників: «General

electric» та «Boeing» (США), Boilentechnik (Швейцарія), Nuovo Pignone (Італія), Samsung Aerospace (Корея), Siemens (Німеччина), Bhopal (Індія) тощо.

Сьогодні НТУ «ХПІ» співпрацює з 93 вищими навчальними закладами та фірмами із 31 країни світу, у тому числі з багатьма провідними вузами Німеччини, США, Англії, Франції, Китаю, Індії.

За останні десять років видатні наукові розробки університету удостоєні 11 Державних премій України в галузі науки й техніки, 19 грантів та премій Президента України для молодих вчених. Щорічно більше 50–60 студентів стають переможцями Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук. Науковці університету вносять вагомий вклад у зміцнення обороноздатності України. НТУ «ХПІ» є єдиним із вузів країни членом консорціуму «Бронетехніка» і готує фахівців з танкобудування, експлуатації бронемашин та військових спеціалістів у цій галузі. Значна частина вчених бере участь у дослідженнях і розробці аерокосмічної та авіаційної техніки. Вчені-хіміки сьогодні розробили технологію та спроектували обладнання для знешкодження шкідливих речовин, таких як окислювач ракетного палива меланж. Всі ці роботи виконуються згідно з відповідними Державними програмами та постановами Кабінету Міністрів України. Університет проводить активну міжнародну діяльність в академічній, науковій, економічній та культурній сферах, продовжує зміцнювати та поширювати зв'язки з зарубіжними партнерами. Сьогодні НТУ «ХПІ» співпрацює з 93 вищими навчальними закладами та фірмами із 31 країни світу, у тому числі з багатьма провідними вузами Німеччини, США, Англії, Франції, Китаю, Індії тощо. Тут виконуються проекти в рамках європейських програм INTAS, TEMPUS/TACIS, INCO-COPERNICUS та ЮНЕСКО. Отримано колективні та індивідуальні гранти Фонду Сороса, гранти Інформаційного Агентства США, Німецького академічного товариства DAAD, земельні гранти Німеччини та інших організацій. Свої наукові досягнення НТУ «ХПІ» демонструє постійно на виставках в Україні, Німеччині, Італії, Китаї тощо. Неодноразово отримував золоті медалі, дипломи та інші відзнаки цих виставок. За участю університету організовано 11 навчально-науково-виробничих комплексів, до складу яких входять 15 ліцеїв, 6 гімназій, 100 середніх шкіл, 37 технікумів і коледжів, 23 технічних училища міста Харкова й області. НТУ «ХПІ» здійснює підготовку фахівців з освітньо-кваліфікаційних рівнів: молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр. Нинішній ювілей НТУ «ХПІ» – не лише знаменне свято, це певний рубіж, з висоти якого ми не тільки оглядаємо зроблене, а й визначаємо перспективи та шляхи подальшого розвитку нашого університету.

Спільною Постановою Міносвіти і НАН України на базі НТУ «ХПІ» створено Північно-Східний регіональний центр науково-комп'ютерної мережі України (URAN). Це забезпечує плідну діяльність потужної інформаційної системи університету, до складу якої входить найкрупніший серед вузів країни потужний вузол системи «Інтернет», на базі якого створено міську науково-освітню об'єднуючу мережу 20 установ освіти та науки Харкова.

Ми докладно багато зусиль для соціального захисту студентів і викладачів – це й 100-відсоткове забезпечення студентів гуртожитками, й безкоштовне їх медичне обслуговування, і обов'язковий щорічний профілактичний медичний огляд. Наявність

сучасного спортивного комплексу з легкоатлетичним манежем, 14 спортивними залами, 2 плавальними басейнами, стадіоном, 4 баскетбольними майданчиками та іншими спортивними спорудами надає широких можливостей для занять студентів спортом. Університет постійно розбудовує та удосконалює матеріальну базу.

За останні роки створено центр первинної медичної допомоги, капітально відремонтовано й укомплектовано сучасним обладнанням фізіотерапевтичне відділення санаторію-профілакторію, створені поліграфічний центр, лабораторія дистанційної освіти, реконструйовано під потреби навчального процесу корпуси по вулицях Весніна та Гамарника, повернуто історичний вигляд багатьом аудиторіям.

У 2012 році завершено будівництво фундаментальної науково-технічної бібліотеки обсягом 2 млн. томів, оснащеної сучасними інформаційними технологіями.

Нинішній ювілей НТУ «ХПІ» – не лише знаменне свято, це певний рубіж, з висоти якого ми не тільки оглядаємо зроблене, а й визначаємо перспективи та шляхи подальшого розвитку нашого університету.

У 2015–2016 навчальному році перед університетом стоїть важлива проблема, вирішення якої вплине на його розвиток на найближчі десять років. Запровадження нового переліку спеціальностей, зміна структури підготовки на двоступеневу бакалавр-магістр і, як наслідок, створення нового покоління навчальних планів передбачають реструктуризацію організації навчального процесу в університеті. Основою для такої реструктуризації є кластерний підхід, який вже давно став у світі базовим для розвитку економіки. Мова йде про соціальне партнерство, за умов якого всі рівні освіти дотримуються спільних наскрізних освітніх програм; освітні програми створюються з урахуванням вимог професійних стандартів, розроблених представниками галузі; колективи навчальних закладів та підприємств взаємодіють на основі принципів корпоративності. Функціонування освітніх кластерів сприятиме формуванню й реалізації механізму державно-приватного партнерства в Україні. Реструктуризація організації навчального процесу в нашому університеті на основі кластерного підходу надасть нового імпульсу НТУ «ХПІ» для підготовки висококваліфікованих кадрів та прискорення розвитку економіки України.

Ми і надалі будемо зміцнювати і розвивати Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», плекати нетлінні цінності гуманізму й освіти, робити свій внесок у розвиток України.

Спадкоємність усіх поколінь студентів і викладачів, розвиток кращих традицій, любов до нашого ХПІ залишаються незмінними в нашому університеті, ювілей якого ми сьогодні святкуємо. Разом із сьогоднішніми політехніками цю подію відзначають випускники, які дарують НТУ «ХПІ» пам'ятник Першому інженеру на знак своєї любові до Альма матер, глибокої вдячності тисячам своїх попередників, які уславили Харківський політехнічний. Нехай же їх високі патріотичні почуття стануть прикладом для вас, сьогоднішні студенти! Ми також сподіваємося на продуктивну співпрацю зі студентським активом у справі підвищення якості освіти – тут багато залежить від вас самих, дорогі студенти. Досвід кількох останніх років довів спроможність студентського самоврядування вирішувати важливі проблеми вузу разом із нами – викладачами.

Все, чого ми досягли і що маємо ще звершити, робиться для майбутнього – нинішнього і прийдешніх поколінь студентів, яким належить покращувати життя в країні і всьому світі, гідно нести звання випускників Харківського політехнічного. Їм ми присвячуємо свою нелегку працю педагогів, віддаємо частку душі, передаємо любов до нашого університету.

І всі разом ми і надалі будемо зміцнювати і розвивати Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», плекати нетлінні цінності гуманізму й освіти, робити свій внесок у розвиток України.

Щиро вітаю студентів, професорів і викладачів із ювілеєм рідного ХПІ, бажаю всім щастя й здоров'я, великих здобутків у славу нашого університету!